

РОЗВИВАЄМО МОВЛЕННЯ ЗІ СКОРОМОВКАМИ ТА ЧИСТОМОВКАМИ

Підготувала Марина Летенко

РОЗВИВАЄМО МОВЛЕННЯ ЗІ СКОРОМОВКАМИ ТА ЧИСТОМОВКАМИ

Скоромовки та чистомовки — це не лише ефективний інструмент для розвитку мовлення дітей, а й чудовий спосіб перетворити навчання на захопливу гру, що мотивує малечу навчатися із задоволенням, дарує їм радість спілкування і пізнання світу. Пропоновані ігри та вправи — практичний порадник на щодень вихователям та батькам, які дбають про мовний розвиток своїх вихованців.

Розвиток мовлення дитини — один із пріоритетних напрямів формування всебічно розвиненої особистості. На жаль, сьогодні спостерігаємо помітне погіршення якості мовлення — і не тільки в дітей дошкільного віку, а й у школярів. Тож педагоги перебувають у постійному пошуку ефективних засобів, застосування яких здатне позитивно впливати на розвиток мовленнєвих навичок.

До арсеналу прийомів з удосконалення мовленнєвих навичок належить робота із чистомовками та скоромовками. Твори цих літературних жанрів рекомендовано використовувати як вправи для розвитку не лише мовленнєвого апарату, а й фонематичного слуху, культури мовлення, оскільки вони сприяють випрацюванню чіткої дикції, слугують легко засвоюваними зразками влучних та образних висловлень.

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЧИСТОМОВОК

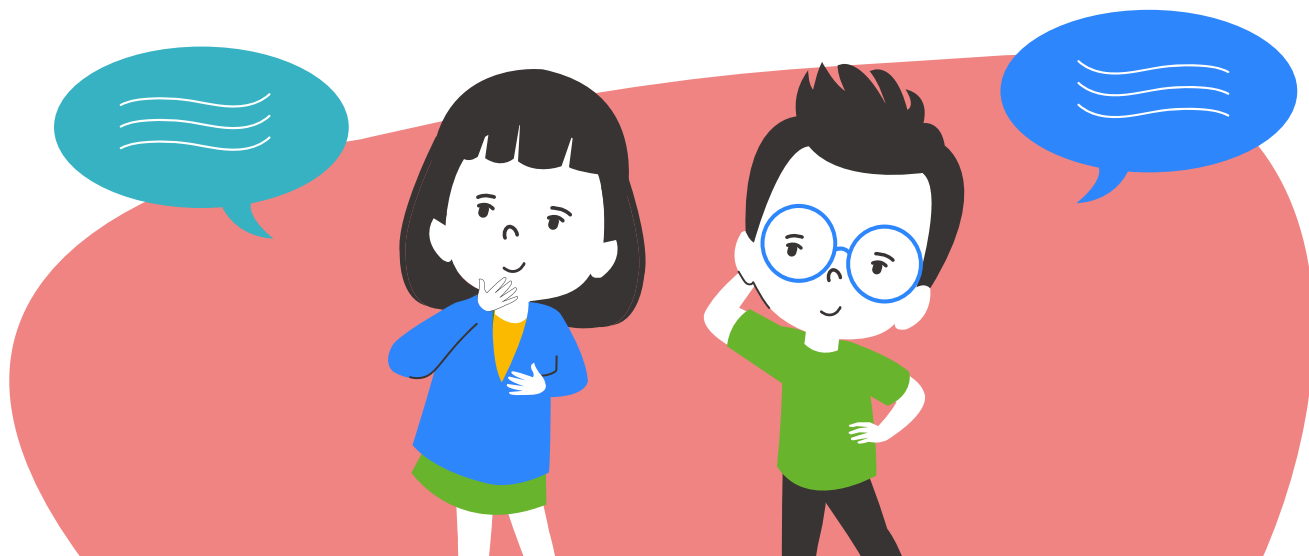
Чистомовки — це ритмічні віршики, побудовані на повторі окремих складів чи звуків. Вони мають чітку структуру і простий зміст, що сприяє їх легкому запам'ятовуванню. Чистомовки призначені для вправлення у вимові певних звуків. Тому, перш ніж запропонувати дітям чистомовку, варто продемонструвати правильну артикуляцію того звука, якому вона присвячена. Після цього вихователь, дотримуючись артикуляційних та орфоепічних норм, чітко й виразно промовляє чистомовку.

Ритмічні чистомовки складено для всіх звуків та груп складів.
Наприклад:

*Бу-бу-бу — чистомовки про вербу.
Ба-ба-ба — на долині верба.
Бі-бі-бі — ростуть дині на вербі?
Бе-бе-бе — до верби баран іде.*

*Ла-ла-ла — прилетіла бджола.
Лі-лі-лі — сіла поруч на столі.
Ли-ли-ли — прийдуть гості до бджоли.
Ле-ле-ле — чаю всім вона наллє.*

*Ицю-ицю-ицю — змайстрували годівницю.
Иці-иці-иці — прилетіли дві синиці.
Ець-ець-ець — горлиця та горобець.
Иця-иця-иця — в годівниці є пшениця.
Це-це-це — ще шматочками сальце.
Ок-ок-ок — нагодуємо пташок.*

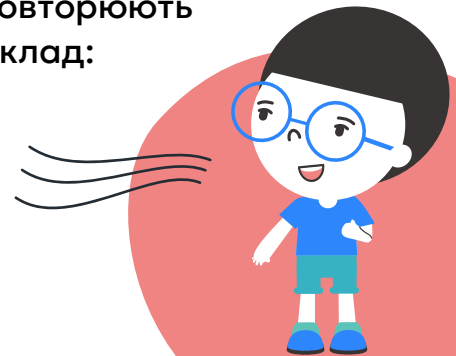
ІГРИ З ЧИСТОМОВКАМИ

«Луна»

Опис: вихователь промовляє чистомовку, а діти повторюють останнє слово, створюючи ефект відлуння. Наприклад:

Ад-ад-ад — нумо бігти в сад-сад-сад;

Уси-уси-уси — поруч з нами гуси-гуси-гуси.

«Рими»

Опис: вихователь пропонує дітям дібрати слова, фрази, які римуються із певним складом. Наприклад,

СА — *оса, коса, роса.*

Са-са-са — це отак дзижчить оса;

Са-са-са — на траві блищить роса.

Спробуйте самі вигадувати варіанти рим:
ви переконаєтеся, яке це цікаве та веселе заняття.

«Детективи»

Опис: у різних куточках кімнати розмістіть підказки до текстів чистомовок; діти повинні уважно оглянути приміщення і, якщо знайдуть підказку, виголосити чистомовку, на яку вона вказує. Наприклад, якщо на поличці лежить іграшка оси, дитина до неї підбігає та промовляє:

Ось летить на мед оса —

Са-са-са, са-са-са.

Павук кидає лассо —

Со-со-со, со-со-со.

Якщо хтось із дітей знає інші чистомовки зі словом «оса», запропонуйте їм їх розказати.

«Естафета»

Опис: діти по черзі промовляють знайому чистомовку, передаючи естафету одне одному. Завдання можна трішки ускладнити, запропонувавши кожній дитині розказати свою чистомовку.

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ЗАСТОСУВАННЯ СКОРОМОВОК

Не менш корисним для мовленнєвого розвитку дитини є промовляння скоромовок. Скоромовки — це спеціально придумані римовані фрази з цікавим і водночас складним для вимови набором слів, які потрібно промовляти швидко, намагаючись не припустися помилок. Скоромовки слугують гарним тренажером для вправляння з розвитку дихання, допомагають випрацювати чітку дикцію та артикуляційно виразне мовлення.

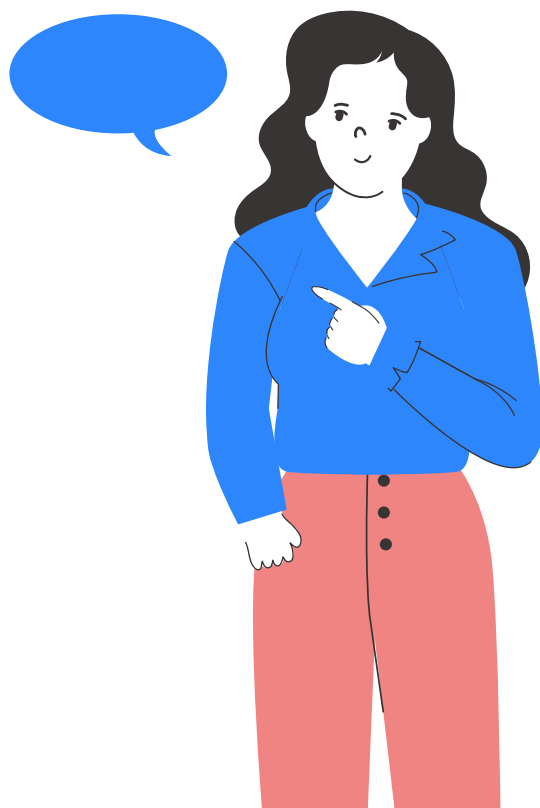
ПОРАДИ З ВИБОРУ ТЕКСТУ СКОРОМОВКИ:

- ◆ Обирайте скоромовку, зрозумілу дитині за змістом.
- ◆ Базовий звук у скоромовці повинен бути або достатньо сформованим у дошкільнят, або його засвоєння має перебувати на етапі закріплення та відпрацювання.
- ◆ Супроводжуйте виголошування скоромовок відбиванням ритму (заохочуйте дітей плескати в долоні або притупувати ніжками, що значно полегшить промовляння).

Робота зі скоромовкою передбачає низку етапів.

Крок 1. Перше повільне промовляння скоромовки вихователем з чіткою вимовою всіх звуків та слів. (На цьому етапі поясніть нові, незнайомі дітям слова та мовні звороти). Повторне читання.

Крок 2. Діти повторюють скоромовку за вихователем частинами, акцентовано промовляючи важкі для вимови звуки. (Для полегшення запам'ятовування тексту скоромовки доцільно використати мнемосхеми або мнемотаблиці).

Крок 3. Коли діти добре опанували текст скоромовки, можна вправлятися в більш швидкому промовлянні (така вправа корисна для тренування темпу дихання). На цьому етапі гру доцільно візноманітнити: запропонуйте дітям промовляння в парах, розказування з різною силою голосу або додаванням ритмічних оплесків чи рухів тощо.

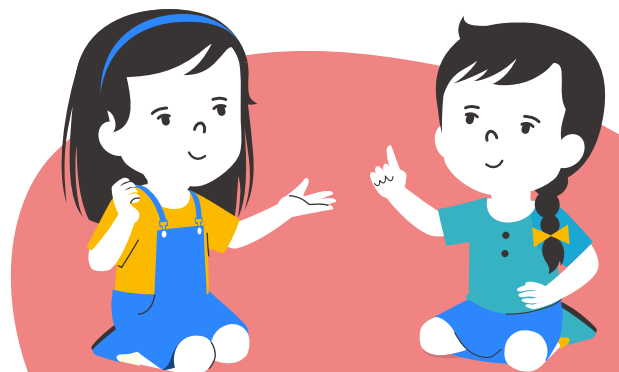
Крок 4. Останнім кроком є промовляння в максимально швидкому темпі. Саме цей етап викликає в дітей найсильніші позитивні емоції, бо перетворює промовляння скоромовок на гру-змагання, під час якого дошкільнята, намагаючись говорити якомога швидше, припускаються помилок, перекичують слова, плутають та міняють місцями звуки, «ковтають» закінчення. Весела розвага має неабияку користь, адже, зрозумівши причину помилок, малюки починають зосереджуватися на вимові, прагнучи контролювати якість промовляння складних для вимови звукосполучень та слів.

ІГРИ ЗІ СКОРОМОВКАМИ

«Пара»

Опис:

діти стають один напроти одного, утворюючи пару, і по черзі розповідають скоромовку. Обирайте один зі способів об'єднання дітей у пари: такий, коли вибір пари є випадковим (діти вільно пересуваються кімнатою, коли чують звуковий сигнал від вихователя, підходять до найближчої дитини та створюють з нею пару), або такий, що передбачає формування пари за певними правилами — наприклад, діти об'єднуються в пари за буквою, з якої починається їхнє ім'я, чи за бажанням тощо. Урізноманітнити гру можна, запропонувавши різні способи промовляння фраз: у формі змагання, хто швидше та правильніше розкаже скоромовку; або так, щоб одна дитина промовляла вголос, а інша — беззвучно, тільки артикулюючи слова, ніби відображаючи партнера в дзеркалі; або з різною силою голосу, з різними емоціями (весело, сумно, сердито) тощо.

«Темп»

Опис:

запропонуйте дітям розказати скоромовку, відтворюючи обраний вами темп. Прикладом слугуватимуть кілька партитур того самого тексту (скісними рисками позначено паузи, які дають змогу по-різному ритмізувати його):

Ніс / Гриць / горіх / через / поріг.

Став / на горіх, / впав / через / поріг.

Ніс / Гриць горіх / через поріг.

Став на горіх, / впав через поріг.

Ніс / Гриць горіх через / поріг.

Став / на горіх, впав через / поріг.

«Репери», або «Ритмічні скоромовки»

Опис:

вихователь за допомогою музичного інструмента пропонує ритм (це можна зробити і за допомогою ритмічного аудіотреку), заохочуючи дітей у відповідному ритмі розказувати скоромовку.

«Мінітеатр»

Опис:

запропонуйте дітям інсценізувати текст скоромовки — або за допомогою іграшок, або самим зігравши героїв тексту.

Прийомів роботи з чистомовками та скоромовками безліч. Ваш вибір має визначатися метою, яку ви ставите перед собою, та ґрунтуватися на потребах ваших вихованців. Урізноманітнюйте роботу з розвитку мовлення, активно використовуючи інтерактивні прийоми. Дбайте, щоб запропоновані форми роботи були цікавими для дошкільнят. Хваліть дітей за чіткість вимови, навіть якщо вони ще не зовсім вправно виконують завдання. Позитивні емоції, створена вами ситуація успіху — найкращий стимул для дітей, що спонукатиме їх контролювати власне мовлення, прагнути говорити виразно і правильно.

для кожної дитини

